

MAMMA + MAMMA = MIO

Det hele begynte med et spontant spørsmål og et fnis i en svett sal. Sønnen Mio (2) var en etterlengtet timeout for håndballparet Anja og Gro Hammerseng-Edin.

TEKST **EMMA TH. HANSEN** FOTO **NINA RUUD** STYLING **ELLEN VALDAL, CECILIE ANVIK**

LYST PÅ BARN?
Da Mio kom til verden, sto to mammaer med åpne armer. En uvanlig unnfangelse, gjorde ikke kjærligheten mindre, da Anja og Gro Hammerseng-Edin ble foreldre.

TREKLØVER: Anja var ti år da hun ønsket å adoptere en baby. Gro hadde hørt om fertilitetsklinikken Stork i Danmark allerede i tenårene. En felles drøm ble virkelig gjennom en rekke bevisste valg. Ikke alle var like enkle.

HAR DU LYST PÅ BARN?

Anja ser bort på Gro, som røper noe de ikke har fortalt til så mange før. Om møtet på Norges idrettshøgskole. Om det overraskende spørsmålet som lattermildt ble bekreftet. Om Anja som umiddelbart tenkte; Hva faen sa jeg nå?!

– Vi kjente jo ikke hverandre engang!

Det er Gro som gjerne forteller, som åpner seg først, som kommer med flest innspill, men som samtidig liker kontroll. Gro misliker matrester på gulvet, Anja tømmer gjerne ut hele lekekassen. De er begge på hjemmebane i Larvik denne formiddagen.

– Men du var klar for en pause, skyter Anja inn.

Hun er vant med kjappe pasninger og er ikke kjent for å være spesielt skuddredd.

Håndballkollegene ble etter hvert kjærestere og spørsmålet om barn kom fort på banen. Mammadrømmen var imidlertid ikke ny. Anja hadde fantasert i flere år allerede.

– Jeg har alltid hatt lyst på barn, men aldri hatt lyst til å gå gravid. Jeg skulle adoptere. Jeg var ti år, forteller Anja:

– En sånn vil jeg ha.

Jeg holdt mamma i den ene hånden, og pekte på en nydelig, liten jente med den andre.

– En baby?

Mamma kikket undrende på meg. Jeg var jo tross alt bare ti år.

– Ja.

Mamma smilte til meg.

– Det kan du, når du blir litt eldre. Da må du bare finne deg en mann først.

– Nei, sa jeg.

– Jeg skal bare ha barnet, og det skal jeg adoptere.

Anja i boken Anja + Gro = Mio – Kunsten å få barn

SAMTALER OM SÆD i sikkerhetskontrollen på Gardermoen og et firkantet folkeregister var bare noen av utfordringene

som sto i kø for det lesbiske paret, før drømmen om et felles barn ble virkelighet.

– Vi brukte ikke lang tid på å bestemme oss for å få barn, men mye tid på hvordan vi skulle gjøre det.

De trengte en mann. En donor. Hvordan gikk man frem? Paret savnet lett tilgjengelig informasjon. Hva hadde andre gjort før dem? Hvilke alternativer eksisterte? Hva kostet en inseminasjon? Hvilke rettigheter fikk de som biologisk mor og medmor?

– Jeg hadde hørt om fertilitetsklinikken Stork i Danmark allerede før jeg fylte 20, og jeg visste om noen som hadde fått barn på den måten, sier Gro, som hadde mange spørsmål.

Men det var vanskelig å spørre andre uten å avsløre. Et lesbisk kjendispar med barneplaner ville være en godbit for en sulten sladderpresse.

– Jeg hadde ikke lyst til at media skulle vite det. Det hørtes i teorien greit ut, men i en travel hverdag, hvordan greie å «time» det hele?

De bestemmer seg for Stork, som de får et godt inntrykk av, og begge liker tanken på et sted med færre mennesker rundt seg. De sjekker ikke engang alternativene. I ettertid finner de ut at assistert befruktning for lesbiske par tilbys på Rikshospitalet, Sykehuset Haugesund, IVF-klinikken i Oslo og Medicus i Trondheim.

Etter mailkontakt og en telefonsamtale om blant annet donortvalg, booker de flybilletter til København. Det er påske og tid for egglosning. Bestilling av inseminasjon kan kun skje mellom klokken 8.30 og 9.30 på helligdager. For Gro og Anja betyr det sånn cirka mellom innsjekking og ombordstigning i en kø av feriefolk.

– Første gang var stress fordi vi måtte ringe fra Gardermoen. Tenk deg å gå gjennom sikkerhetskontrollen samtidig som

«Orgasme etter inseminasjonen kunne visstnok forsterke muligheten til å bli gravid.»

du må svare på spørsmål om menstruasjonsyklus! Jeg husker vi var sent ute og Anja var like rolig.

På venterommet hos Stork legger imidlertid roen seg over Gro også. Anja studerer barnebildene på veggen, smil som treffer henne rett i hjertet, mens Gro blar i barnebøkene. En gjestebok som ligger fremme gjør inntrykk på dem begge. Her har andre skrevet ned sine personlige tanker og hilsninger.

– Den var veldig fin å lese i. Jeg kjente meg igjen i forventningene, sier Gro.

En gynekolog viser dem etter hvert inn på et rom. Her tar hun frem sprøyten, som Anja på refleks griper etter, men ikke får røre. De edle dråpene må være klinisk rene. Gynekologen forteller at det er vanlig at det kan lekke ut noe etter selve inseminasjonen, men at dette ikke påvirker resultatet.

I forkant har Gro gjennomgått en gynekologisk undersøkelse hjemme i Norge, tatt diverse blodprøver og fått konstatert at hun er, med Anjas ord, «en perfekt avlshoppe».

Da gynekologen har gjort sin del av jobben, oppfordrer hun dem til å krype inn under teppet og ha sex.

– Det var komisk. Det var ikke vitenskapelig bevist, men orgasme etter inseminasjonen kunne visstnok forsterke muligheten til å bli gravid. Og de lyttet bestemt ikke ved dørene!

Men Gro blir ikke gravid på første forsøk. En sponsortur til Stockholm, et Champions League-gull og en ærlig tilbakemelding fra Anja kommer i fokus før de 17. mai sitter i en dansk taxi og sniker i sædkøen hos Stork. De rekker akkurat hjem til nasjonalfeiringen i Bøkeskogen.

Heretter blir det bare Farris i glasset for Gro. Lille Mio kommer til verden 2. februar 2011.

LYSKASTERNE I STUEN ligner store paraplyer som fanger toåringens oppmerksomhet. Selv er Mio sjelden i blitzregnet. Mamma og Moa, navnet Mio bruker om mamma Anja, forsøker så godt de kan å beskytte ham mot overivrige fotografer. Mange vil ha et glimt av de brune øynene og de viltre krøllene. Smilet om munnen smelter mer enn energisjokoladen han nå blir lokket med for å se i bortvendt retning.

– Han får veldig lite av det!

Gro forsikrer oss om at sjokolade ikke er hverdagskost. Imens blir Anja brukt som tørkeklut. Brune flekker på hvit t-skjorte minner i hvert fall om dagligdagse utfordringer.

– Mmm, se på deg! Sjokolade er godt! Nå skulle mormor sett deg!

Mormor er mormoren til Anja. Hun som ikke trodde verden skulle stå til påske da Mio var på vei, men som nå baker marsipanekake og mener at man ikke kan leve på bare Skyr

og rosiner. For «skakke gutten få kose seg litt da?!» Sukkerbunn og krem har gjort 84-åringen og toåringen uadskillige.

– Skal vi tørke av litt, Mio?

Mio drar puter, saueskinn og lekebiler ned på gulvet.

– Driver du og rydder? Mamma Gro leter muligens etter egne ryddegener. Men nå ligner han nok mest på Moa. Mio rydder ikke. Han roter rundt.

– Folk må se oss som vi er! mener Anja.

Hele familien setter seg ned ved lekebordet for å bygge et tårn, som Mio glatt river ned igjen i høylytt begeistring.

Tårnet bygges opp igjen og en legomann kommer i fokus.

– Hvem skal være på toppen? Mannen?

– Nææi!

– **JEG TOK TIDLIG KONTAKT** med Cryos Danmark, som er verdens største sædbank. Jeg var veldig nysgjerrig på hvem

som var donor og hva som var motivasjonen, sier Anja.

Hun endte opp med en smørbrødtype over hva en donor må igjennom av spørsmål og tester, og fikk vite at donorer får lite betalt, maks 500 kroner. Motivasjonen for noen var å hjelpe, andre syntes det var et kvalitetsstempel å bli godkjent.

– I starten ville jeg at de skulle velge for oss, sier Gro, som følte det var litt overfladisk å skulle plukke en potensiell pappa fra en liste, velge mellom en høy og mørk med god utdannelse eller en liten og lys uten utdannelse.

Hun likte ikke situasjonen. Pene generdiskusjonen hun havnet oppi under en middag hos et vennepar, var ubehagelig. Det samme var frykten for «designbaby»-beskyldninger. Men valgte man ikke kjæreste og potensiell far nettopp ut fra faktorer som væremåte, interesser og utseende? Tankene var mange.

«I min drømmeverden hadde vi ikke trengt å skrive bok.»

EN VIKTIG KAMP: De homofiles rettigheter er ikke selvsagt i alle land, noe Russlands nye lov er et bevis på. Det at Anja og Gro har fått barn sammen, provoserer fortsatt enkelte nordmenn.

Anja opplevde på sin side en slags sorg ved ikke å kunne «gi» Gro et barn. Kunne de muligens velge en donor med Anjas farger?

– Det var en litt sær opplevelse, men det var viktig for meg at jeg var med. Jeg ville føle at også jeg spilte en viktig rolle, sier Anja.

De bestemmer seg dessuten for å velge en åpen donor. Det vil si at man blant annet får vite høyde, vekt, yrke og blodtype. Når Mio fyller 18 år, kan han få mer informasjon dersom han ønsker det. Med en lukket donor vil han ikke få den muligheten. Åpen donor er også en forutsetning for å kunne søke om medmorskap i Norge. Man kan også velge en utvidet donor og få vite mye mer; utdannelse, familieforhold, håndskrevet hilsen, et barnebilde og i noen tilfeller også stemmeopptak.

– Vi hadde ikke behov for det.

Det de derimot har behov for, er å luften egne tabutankene om donor.

– Mange lurer på hva jeg tenker og mange tør ikke spørre om donor. Det blir en slags rosa elefant, sier Anja.

De bestemmer seg for å skrive et brev til donor. Brevet gir de til hverandre.

Gro så noen ganger for seg en mann med

et stort hjerte, andre ganger en som trengte noen lettjente penger. Anja stilte seg selv spørsmål som; Vil jeg bli sjalu på din rolle overfor mitt barn? Kommer jeg til å mangle noe vesentlig uten den genetiske tilknytningen?

GRATULERER SOM PAPPA! Mellom godtehyllene på Shell blir Anja gratulert av en fremmed mann.

– Hæ? svarer Anja, og gir ham sjansen til å rette opp.

Gro, som er gravid, er på toalettet. Hun skjønner straks at noe har skjedd da hun møter Anja igjen.

– Det var noe i ansiktet ditt, Anja, du så tankefull ut!

– Jeg begynte å reflektere og ble opptatt av definisjonen «pappa», og at mye av samfunnet er bygd opp rundt roller og båser.

Gjennom hele graviditeten opplever Anja store og små episoder der «pappa» kommer i fokus. På ultralyd sammen med Gro får hun beskjed om å sette seg i «pappastolen», hos legen får de «Til mor/Til far»-boken, på svangerskapskurset blir kurslederen i villrede om Anja tilhører pappaene eller mammaene og etter fødselen må hun underskrive som «far».

Manglende ordforråd og byråkratisk smårusk?

Det er likevel én episode som har festet seg hos Anja. Telefonsamtalen med damen fra Folkeregisteret.

– Jeg fikk en oppringning tre måneder etter at Mio var født. Den var det aller verste! Det var en regel vi ikke hadde fått med oss.

Anja blir ikke godkjent som medmor. Et krav om felles bostedsadresse på unnfangstestidspunktet er årsaken. Men hun kan jo søke om stebarnsadsopsjon ...

Anja husker ikke om hun fullførte samtalen.

– Jeg følte jeg hadde Mio, men så rev noen ham vekk fra meg!

De greier etter hvert å fremskaffe bevis på at de bodde sammen på det aktuelle tidspunktet. Systemet snur. Anja blir aldri stemor.

BLIR KALT «SKEIVE» OG «LESBER».

Anja kaller seg heller «Gromofil». Man forelsker seg jo tross alt i mennesker. Men mange har meninger om to damer som lever sammen og som attpåtil velger å få barn på utradisjonelle måter. Noen provoseres.

– Det er lite vi blir konfrontert med

direkte, men bekjente har sittet og diskutert, og noen mener at vi ikke skal dra barn inn i bildet, sier Gro.

– Noen tenker at barnet får det helt forferdelig, tilføyer Anja.

De har etter hvert innsett at Norge ikke er så fordomsfritt som mange liker å tro.

– Det er ikke lenge siden vi ble oppringt av en journalist som ville ha en kommentar på at «en av seks ville reise seg og gå hvis de

satt ved siden av en homo på bussen,» forteller Gro.

Selv har hun aldri blitt mobbet for å være «skeiv», men for høyden sin. Broren derimot har opplevd slengbemerkinger som: «Søstra di er faen meg lesbisk!» og søsteren til Anja er blitt gratulert som «liksomtante».

– Jeg har en adoptert lillesøster og foreldrene mine prøvde hele tiden å gi henne noen svar når det gjaldt det å ha en

annen hudfarge, sier Gro.

Hvis dere er trygge i valget, så vil det smitte over på Mio, sa de på Stork-klinikken.

– Han vil vokse opp i vårt miljø og vi er superprivilegerte som har familier som er interessert i å ha en stor rolle i livet til Mio.

– Men han vil støte på dette, sier Anja.

– Hvis vi klarer å oppdra en trygg gutt, så vil han håndtere det.

Og det er selvsagt en grunn til at Mio heter Mio. Astrid Lindgrens «Mio, min Mio» handler først og fremst om å være modig når man egentlig er redd.

SKAL VI DANSE? Anja og Mio er på vei inn i klesskapet, der et lite Narnia venter. Foran speilet, midt mellom mammas ryddige rekker og Moas litt mer kaotiske garderobe, liker Mio å danse.

– Alt er magisk! Jeg er opptatt av at han skal utforske ting. Selv det å skru av og på vannet i dusjen er magisk! sier Anja.

– Anja er tålmodig, leken og kjærlig. Hun er flink til å komme ned på barns nivå i leken. Hun har god tid! Jeg er utålmodig, blir lettere irritert, mens Anja er helt avslappet.

– Men du er kosemammaen. Du gjør det veldig koselig for oss og sørger for at Mio har alt han trenger!

Foreldreroller er fordelt. De er mammaer med forskjellige egenskaper, men med et felles fokus: Mio. Ikke helt ulikt en tradisjonell familie. Så kan man jo selvsagt diskutere hvor mange tradisjonelle familier man kan telle i dag, med mine, dine, våre, hele og halve. Om blod er tykkere enn vann, om kjærlighet overgår biologi.

De har skrevet ned sine opplevelser i boken *Anja + Gro = Mio – Kunsten å få barn*. De vil at også andre skal våge å realisere drømmer om barn. Boken er en bit homohistorie. I mange land er det fortsatt straffbart å leve slik Gro og Anja gjør. Putins

«Jeg følte jeg hadde Mio, men så rev noen ham vekk fra meg.»

LEKENT: Anja er den lekne, Gro mer kosemamma. Rollene er ulike hjemme hos Mamma, Moa og Mio. Moa er toåringens navn på medmor Anja.

nye homolov vekker følelser. Kampen om å få lov til å være den man er fullt og helt, virker på ingen måte å være over.

– I min drømmeverden hadde vi ikke trengt å skrive bok, sier Gro.

Et bilde på veggen fanger lyset. Ord som beveger. Det henger over sofaen der føtter nå flettes og hender slår ring rundt en pjukk i ull.

Which step have you reached today?

I won't do it

I can't do it!

I want to do it

How do I do it?

I'll try to do it

I can do it

I will do it

Yes, I did it

ASSISTERT BEFRUKTNING

De to vanligste formene for assistert befruktning i dag er **inseminasjon**, der donorsæd sprøytes inn i kvinnens livmor, og **prøverørsbefruktning** (såkalt IVF-behandling), der kvinnen stimuleres med hormoner for at hun skal utvikle flere egg enn det ene hun vanligvis produserer hver måned. Egget hentes ut, befruktes med mannens sædceller og settes tilbake etter et par dagers dyrking og deling i et laboratorium.

Assistert befruktning for lesbiske par utføres i dag ved Rikshospitalet, Sykehuset Haugesund, ved IVF-Klinikken Oslo og Medicus i Trondheim. Mange velger likevel Stork Klinik i København. Nettsidene oppgir priser og fremgangsmåte. De fleste insemineres i naturlig syklus, det vil si uten hormonbehandling. Ifølge Storks statistikk må man i gjennomsnitt insemineres fem ganger hvis man er under 35 år, 6–7 ganger hvis man er mellom 38 og 40 år, og 10–12 ganger etter fylte 40 år før man eventuelt får en positiv graviditetstest.

I Danmark er det ikke lov å inseminere kvinner etter fylte 46 år. Medicus i Trondheim opererer med en øvre aldersgrense på 44 år. IVF-Klinikken i Oslo gjør en mer omfattende vurdering dersom kvinnen er eldre enn 42.

I Norge må sæddonoren være åpen. Det vil si at barnet kan få vite mer om hvem som er biologisk far når det fyller 18 år. Det er også en forutsetning for å bli godkjent som medmor.

Kilder: stork.dk, medicus.no, ivfosl.no, rikshospitalet.no, aftenposten.no, Anja + Gro = Mio – Kunsten å få barn, Cappelen Damm, 2014

Gro og Anja ønsker seg flere barn etter hvert. Hvem som eventuelt skal bære frem en søster eller en bror til Mio, er ikke avgjort. Anja er ikke lenger så fremmed for tanken.

– Mio, vi må rydde opp dette her, så mamma får puste, sier Anja. Leken avsluttes. En ny treningsøkt nærmer seg. ■

